

Respectvolle gesprekken

Dit is een voorbereidende werkvorm die als doel heeft om samen met je leerlingen tot duidelijke criteria en afspraken te komen voor respectvolle gesprekken in de klas. De werkvorm kan op meerdere manieren worden ingezet. De eerste stap helpt bij het definiëren van een respectvol gesprek en de tweede stap helpt de leerlingen bij het opstellen van richtlijnen voor het voeren van een respectvol gesprek. Naast dit principe ondersteunt deze werkvorm 'Leren door denken' en 'Leren door reflectie en evaluatie'.

Doelstellingen

Leerlingen:

- omschrijven wat een respectvol gesprek voor hen inhoudt.
- leggen de overeengekomen richtlijnen voor een respectvol gesprek uit.
- luisteren actief.
- reflecteren op het gesprek.

Duur

De duur van deze werkvorm is afhankelijk van: ervaring, klascultuur, en de manier waarop je deze werkvorm uitvoert, enz. De minimale duur is 2 uur en 35 minuten:

- 45' voor het stille gesprek om de definitie te begrijpen
- 45' voor de eerste brainstorm en categorisatie
- 30-45' om duidelijkheid te krijgen over de richtlijnen en het afwerken van de lijst
- 20-30' voor reflectie

Tip: verspreid de werkvorm over meerdere sessies/dagen.

Materiaal

Offline	Blended
<ul style="list-style-type: none"> - Een bord, papier, of digitaal whiteboard om ideeën te verzamelen, post-its, markers, enz. - Een groot stuk papier voor je definitieve lijst met richtlijnen voor respectvolle gesprekken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Maak een Flip account voor leerkrachten aan. - Maak een Padlet account aan en een Padlet met kolommen. - Geef de leerlingen toegang tot het online whiteboard. - Zorg voor 1 tablet/laptop voor elke groep leerlingen (groepen van 3-4).

Vorbereiding

- Houd volgende omschrijving in het achterhoofd: een 'respectvol gesprek' is een dialoog tussen twee of meerdere mensen met de bedoeling een beter begrip op te bouwen. Deelnemers hoeven het niet eens te zijn. Wat

belangrijk is, is het luisteren naar andere mensen en het leren van hun perspectief.

- Maak een mindmap over deze of een andere definitie van een "respectvol gesprek". Vul de armen in met categorieën als 'wie', 'hoe', 'waarom', 'kenmerken', 'woordgebruik', 'intonatie', ...
- Deze mindmap is een aanzet tot een omschrijving. Het is de bedoeling dat leerlingen deze gebruiken om verder op te denken en zo komen tot hun eigen omschrijving.

Maak een Padlet met kolommen voor de brainstorm over de richtlijnen. Geef het bord de titel "brainstorm richtlijnen respectvol gesprek". Maak een kolom per groep. Hierin verzamelt elke groep haar ideeën over de richtlijnen van een respectvol gesprek.

- Lees jezelf in over Flip en maak een lerarenaccount aan. Flip is een tool waarmee je een digitaal klassenplatform kan creëren waar leerlingen TikTok-achtige video's over eender welk onderwerp kunnen posten.
- Maak een onderwerp aan in Flip over de opdracht van deze oefening.

Idealiter hebben je leerlingen vooraf een account aangemaakt op Flip en de app geïnstalleerd op de tablets. Voeg alle leerlingen toe aan je klasgroep op Flip. Indien mogelijk, geef een les over Flip vóór deze oefening.

Verloop

1 Input – Wat verstaan we onder 'een respectvol gesprek'?

Toon de online mindmap die je maakte op basis van een gekozen omschrijving van 'respectvol gesprek', op het (digitale) bord.

- Neem de omschrijving in de mindmap samen door met de leerlingen.
- Nodig de leerlingen uit tot een stil gesprek waarin ze schriftelijk online reageren op de definitie door vragen te stellen, ideeën toe te voegen of de definitie verder uit te leggen in de mindmap.
- Nodig hen nu uit te reageren en/of vragen te stellen over de eerste reacties van hun klasgenoten. Er wordt niet gepraat, dit gebeurt in stilte online en is zichtbaar op het digitale bord.
- Herschrijf de omschrijving zodat ze het best aansluit bij de leeftijd van je leerlingen. Visualiseer de omschrijving in een heldere, overzichtelijke mindmap en hang deze op een zichtbare plaats op in de klas.

Tip

Als het stil gesprek doorgaat op een krijtbord of op papier, zorg er dan voor dat je het kunt bewaren, bv. door er een foto van te maken.

1. Bespreek
  - Wat valt je op aan wat iedereen heeft geschreven?
  - Zijn er vragen opgeschreven waar je een antwoord op hebt dat je wil delen?
  - Heb je nog opmerkingen of vragen?
2. Reflecteer over het proces
  - Hoe voelde het om een stil gesprek te voeren?
Tip: gebruik eventueel een Mentimeter waarin je hen vraagt te kiezen uit een vooraf geselecteerde set emoji's om aan te geven hoe ze zich voelden bij het stille gesprek.
  - Scan de zaal en vraag de leerlingen een duim omhoog, omlaag of in het midden te geven om aan te geven hoe het stille gesprek voor hen voelde. Vraag enkele leerlingen om toelichting.

2 Brainstorm over richtlijnen

Nu de leerlingen samen tot een begrip zijn gekomen van een 'respectvol gesprek', gaan ze over tot een brainstorm over welke richtlijnen nuttig zouden zijn om gesprekken op een respectvolle manier te houden in de klas.

Begin deze brainstorm in kleine groepjes van 3-4 leerlingen.

Projecteer de Padlet op het bord. De leerlingen werken en denken samen na over richtlijnen voor de klas. Elke groep krijgt een toegewezen kolom om antwoorden te posten.

Deze oefening duurt ongeveer 10-15 minuten.

Wissel na de brainstorm de ideeën uit, en categoriseer samen met de leerlingen de richtlijnen door ze te verslepen.

3 Richtlijnen categoriseren en oplist

Werk nu als groep aan een lijst met richtlijnen voor respectvolle gesprekken. Visualiseer ze op een manier naar keuze.

Gebruik hierbij zoveel mogelijk positieve taal.

Bijvoorbeeld: 'Niet onderbreken' wordt 'Iedereen heeft evenveel tijd om te spreken.'

Gebruik deze lijst met voorbeeld richtlijnen om het gesprek te begeleiden en te vergemakkelijken.

- Luister actief naar de spreker, probeer eerst te begrijpen en antwoord dan.
- Toon respect voor de standpunten van anderen, zelfs als je het er sterk mee oneens bent.

- Wees bondig, zodat iedereen die wil spreken de kans krijgt zijn of haar mening te geven.
- Richt je opmerkingen tot de groep als geheel en niet tot één persoon.
- Laat meningsverschillen of tegenstrijdige standpunten gaan over het thema, maak het niet persoonlijk.
- Spreek op een rustige toon. Schelden en schreeuwen zijn geen aanvaardbare manieren om met anderen te praten.
- Laat anderen ongestoord hun mening geven.
- Spreek vanuit je eigen standpunt in de ik-vorm. Vermijd de wij-vorm.

4 Controleer het gedeeld begrip

Zorg ervoor dat iedereen de overeengekomen richtlijnen op eenzelfde manier begrijpt.

Bijvoorbeeld:

- Hoe 'zie' je respect? Hoe 'klinkt' het? (lichaamstaal, gezichtsuitdrukkingen, woordgebruik, intonatie, enz.).
- Wat doe je als je actief luistert: de spreker aankijken, oogcontact maken, knikken om te laten zien dat je het volgt, aandachtig luisteren naar wat de spreker zegt in plaats van na te denken over je eigen antwoord, verduidelijkende vragen stellen als de spreker klaar is om er zeker van te zijn dat je hebt begrepen wat hij zei, ...
- Hoe doe je uitspraken die een groep aanspreken?
- Hoe verander je een "wij"-uitspraak in een "ik"-uitspraak?

5 De lijst finaliseren

Werk de richtlijnen af en maak ze zichtbaar voor iedereen.

Laat elke leerling eventueel de lijst 'ondertekenen' voor akkoord en engagement, met een vingerafdruk of een persoonlijke tekening;

Verdeel de leerlingen opnieuw in groepjes van 3-4 leerlingen. Vertel hen dat ze een video gaan maken om de richtlijn op Flip creatief uit te leggen. Geef elke groep een tablet (bij voorkeur) of een laptop.

- Elke groep krijgt 25 minuten om een Flip-video te maken over de hun toegewezen richtlijnen. Het doel van de video is over de richtlijn vertellen of deze visualiseren. Elke groepsvideo duurt maximaal 1 minuut.

Stap-voor-stap handleiding voor Flip voor leerlingen

- Open de app
- Klik op de cirkel onderaan het scherm om de video-opname te starten.
- Laat de leerlingen een video maken over de richtlijnen.
- Er zijn talrijke hulpmiddelen voor het maken van de video. Verken ze vooraf of laat je leerlingen zelf ontdekken.
- Klik rechtsonder op je fragmenten om te bewerken.
- Ga verder op de roze pijl om te publiceren.
- Laat je leerlingen de video posten onder het juiste onderwerp.

- Plaats het onderwerp.

De video's zijn voor iedereen van de klas zichtbaar in het overzicht.

6 Reflectie & Evaluatie

Laat de leerlingen elke video bekijken.

Vraag de leerlingen voor zichzelf op te schrijven/tekenen hoe het voelt om te weten dat iedereen het ermee eens is en zal proberen deze richtlijnen te gebruiken? Kunnen ze zich voorstellen hoe dat van invloed kan zijn op hoe ze een gesprek zullen voeren?

Deze richtlijnen zijn criteria die de leerlingen hebben ontwikkeld. Deze kunnen gebruikt worden voor zelf- en groepevaluatie.

Nadat je de richtlijnen verschillende keren in de klas hebt geoefend, kan je bv. de leerlingen de gelegenheid geven te evalueren hoe goed ze de richtlijnen in de klas gebruiken.

Jij als leerkracht kan de criteria ook gebruiken om te evalueren hoe de individuele leerlingen en de groep als geheel het doen bij het oefenen van het voeren van respectvolle gesprekken.

[Zie 'Leren door reflectie en evaluatie'.](#)

Dit type evaluatie is een goede oefening die kan leiden tot een reflectief gesprek waarin de groep bespreekt hoe het gaat en waar ze meer oefening nodig hebben.